

Nr 217.

Af herr **Vennersten**, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om aktiebolag och till lag om vissa ändringar i lagen om handelsbolag och enkla bolag den 28 juni 1895.

I propositionen nr 54, som den 15 februari aflämnats till Riksdagen, har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att antaga ny lag om aktiebolag. Det af Kungl. Maj:t Riksdagen sålunda förelagda förslag till lag synes emellertid enligt min mening erfordra vissa ändringar för att kunna af Riksdagen antagas och jag föranlåtes af denna orsak hemställa om följande jämkningar i förslaget.

Enligt förslaget borttages det i nu gällande lag medgifna sätt att genom s. k. simultanbildning stifta bolag. Anledningen till borttagande af nämnda sätt för bolagsbildande synes vara farhåga, att aktie i nybildadt bolag skall öfvertagas af person, som ej haft tillfälle att erhålla erforderlig kännedom om bolagets soliditet. Det har därför ansetts, att, äfven när stiftarne i första hand öfvertaga samtliga aktierna, stiftelseurkunden bör under viss tid före bolagets bildande kungöras i tidningarne. Redan med nuvarande lag torde spekulant på aktier i nybildadt bolag ej hafva svårighet att skaffa sig kännedom om stiftelseurkundens innehåll, i det att denna finnes för enhvar tillgänglig i patent- och registeringsverket. Efter det nya lagförslaget skall emellertid stiftelseurkunden framläggas å den konstituerande stämman. Genom föreskrift att urkunden, i original eller styrkt afskrift, skall biläggas protokollet vid bolagets första stämma vinnes ytterligare lättnad för en hvar, som är sinnad att öfvertaga aktier i bolaget, att få kännedom om urkundens innehåll, i det att protokollet och således äfven den därtill hörande urkunden är tillgänglig för hvarje aktieägare och således lätt kan vid aktiers utbudande tillhandahållas spekulanter. Vid sådant förhållande och då erfarenheten visat, att det mången gång varit af stor betydelse

att utan den tidsutdräkt, som föranledes genom urkundens publicerande i tidningarne och ingifvande till länsstyrelsen, kunna bilda bolaget, hemställas, att nuvarande rätt till simultanbildning bibehålles samt att i följd häraf § 8 så ändras, att dels däri intages ett mom., så lydande: »Öfvertaga stiftarna själfva samtliga aktierna, skall bolaget anses vara genom aftalet härom bildadt.» Och dels §:s efterföljande lydelse affattas sålunda: »Vilja stiftarna utfärda inbjudning till aktieteckning, låte de två gånger med minst en veckas mellantid etc. (lika som i förslaget).»

I sammanhang härmed föreslås ock, att till § 16 mom. 1 fogas följande tillägg: »Vid protokollet angående första stämman med bolaget skall alltid biläggas stiftelseurkunden, i original eller styrkt afskrift.»

§ 25.

Enligt kommitterades förslag till motsvarande § (§ 25), fick här afsedda förvärf ej af styrelsen göras utan samtycke af bolaget med viss kvalificerad majoritet. I detta förslag var emellertid från förbudet undantaget förvärf af sådan egendom, som utgör föremål för bolagets verksamhet. Detta är dock ej iakttaget i det Riksdagen förelagda förslaget. Om detta upphöjes till lag, skall således styrelsen för registrering anmäla hvarje aftal om inköp af råmaterialier eller dylikt, så snart aftalet träffats inom två år efter bolagets registrering och köpeskillingen uppgår till $\frac{1}{5}$ af aktiekapitalet. Vid åtskilliga slag af industriell verksamhet lär likväl mycket ofta inträffa, att under fullt normala förhållanden industriidkaren får kanske flera gånger under ett och samma år inköpa för driften behöflig råvara mot en betalning, som uppgår till eller öfverstiger $\frac{1}{5}$ af det i affären insatta kapital. Nu lär dock vara tydligt, att registrering af hvarje sådant aftal under de två första åren är ej blott besvärligt utan mången gång äfven direkt skadligt, i det att genom registreringen dess innehåll yppas för hvarje konkurrent, kanske till synnerlig olägenhet för bolagets fortsatta verksamhet. Förslagets bibehållande i den af Kungl. Maj:t föreslagna form synes därför ej böra ifrågakomma. Med hänsyn härtill och då för öfrigt något verkligt behof af lagbestämmelse i det med förslaget afsedda syfte ej torde förefinnas, hemställas att stadgandet uteslutes ur lagen.

§ 28.

Enligt förslaget skall registerbok ej finnas för bolag med aktier till innehafvaren. Enligt § 76 i förslaget skall beträffande dylikt bolag

rösträtt vid stämman tillkomma endast den, som vid stämman företer aktiebref eller eljest styrker sin äganderätt till aktie.

I åtskilliga nu gällande ordningar för bolag med innehafvareaktier är bestämdt, att rösträtt för aktie i bolag tillkommer den, som i registerboken finnes antecknad såsom aktiens ägare. Ett dylikt stadgande synes ock vara mycket lämpligt, på samma gång det uppenbarligen är bekvämt, i det att aktiebrefven ej behöfva medtagas vid hvarje stämman. Då aktiebrevet är ställt till innehafvaren, äger naturligtvis en hvar, som företer detsamma under uppgift, att det tillhör honom, att omedelbart blifva för aktien införd i registerboken. För ny ägare är det ock vida bekvämare att en gång förete aktien och därefter äga rösträtt för densamma, än att vid hvarje stämman på annat sätt styrka sin äganderätt till aktien. Redan af nu angifna skäl torde således aktiebok böra bibehållas äfven för bolag med innehafvareaktier.

Detta är dock önskvärdt äfven ur andra synpunkter. Enligt § 80 skall i vissa fall kallelse till stämman delgifvas aktieägare genom rekommenderade bref. Äfven när aktierna äro ställda till innehafvaren, synes sådant kallelsesätt böra användas, så att den aktieägare, som anmält sig till registerboken, erhåller dylik underrättelse. Att finna lämplig form under hvilken, när aktiebref förkommer, duplettaktiebref må kunna utfärdas, är väl alltid svårt, men svårigheten ökas än mera, därest ej registerbok finnes, som kan visa, hvilken som senast varit känd innehafvare af aktien.

Jag hemställer således, att första punkten i § 28 affattas i enlighet med motsvarande stadgande i nu gällande lag, på följande sätt: »Öfver bolagets samtliga aktier skall genom styrelsens försorg uppläggas en aktiebok. I denna etc. (lika med förslaget).»

§ 53.

Enligt förslaget må vid beräkning af det belopp, som skall minst afsättas till reservfonden, ej afräknas den andel däri, som kan hafva tillerkänts styrelseledamot eller annan såsom arfvode (tantième). Af kommitterades motiver till förslaget synes framgå att afsikten varit, att förevarande stadgande om afdrag skulle afse endast hvad som tillerkänts någon att utgå i proportion till vinsten, och således ej hvad som tillagts styrelseledamot, tjänsteman eller arbetare såsom aflöning. Då emellertid förslaget begagnar ordet »arfvode» och därunder torde kunna inbegripas såväl den ersättning, som vanligen under namn af »arfvode» tillagts styrelseledamot eller annan till visst belopp, oberoende af huru

bolagets verksamhet i sin helhet utfaller, utan äfven vanlig aflöning till arbetare eller tjänsteman, lärer det i förslaget använda uttryck ej vara fullt lyckligt. Det lärer vara detta ännu mindre, när, som känt, numera ej sällan ifrågakommer, att äfven arbetare och tjänstemän hos industriella verk ofta erhålla en del af sin aflöning i form af tantième å driftöfverskottet från rörelsen. I sådana fall innebär stadgandet, sådant det i förslaget affattats, uppenbarligen en utvidgning af hvad därmed lämpligen kunnat afses af alltför betungande natur. Af dessa skäl och då erfarenheten ej torde hafva ådagalagt behof af sådant stadgande som afsetts, hemställes, att andra punkten i § 53 utgår ur lagen.

§ 56.

Då tillgångarnas upptagande i balansräkningen till allt för lågt värde mången gång varit för utom styrelsen stående aktieägare synnerligen fördärfbringande, i det att dylika aktieägare genom okunnighet om verkliga värdet å aktierna förledts att till afsevärdt underpris realisera aktierna, samt då gifvet är, att äfven tillgångar, afsedda till stadigvarande bruk för bolaget, mången gång ha efter förloppet af flere eller färre år fått ett oomtvistligt mycket högre värde, än de förut ägt, synes det i § 56 meddelade förbud att under några som helst förhållanden uppskrifva förevarande tillgångar högre, än de kostat i anskaffning eller tillverkning, eller i annat än det i mom. 5 afsedda fall högre än de inbalanserats, ej vara riktigt. Jag hemställer därför, att mom. 5 uteslutes och att mom. 2 affattas sålunda: »Tillgång må dock upptagas till högre belopp, än som motsvarar kostnaderna för dess anskaffning eller tillverkning, så framt särskilda omständigheter kunna anses lämna fog härför och dessa i balansräkningen fullständigt angifvas.»

Att, såsom mom. 7 bestämmer, hvarje kostnad för bolagets bildande eller organiserande skall omedelbart afskrifvas, synes väl strängt, om än det är önskvärdt, att så sker. Jag hemställer därför, att till mom. 7 göres följande tillägg: »i vidare mån, än att kostnader för bolagets bildande eller organiserande må, därest särskilda skäl föranleda till deras amorterande å längre tid, med angifvande af dessa skäl, i balansräkningen upptagas, så att de amorteras under högst de tre första åren efter bolagets registrerande med minst en tredjedel om året».

§ 66.

Här meddeladt förbud för styrelsen att utan särskildt bemyndigande från bolaget å stämman upptaga obligationslån, synes ej vara väl-

betänkt. Mången gång har visat sig, hurusom möjlighet att på tillfredsställande villkor erhålla dylikt lån varit beroende därpå att den rätta tidpunkten begagnas. Det uppskof, som kan blifva nödigt för stämmas utlysande, därest stadgandet bibehålles, kan därför lätt orsaka förlust för bolaget. Vid sådant förhållande och då bolag, som finner fördelaktigt för sig att i anmärkta hänseende inskränka styrelsens befogenhet, kan göra sådan inskränkning i form af instruktion för styrelsen, hemställes att sista punkten i § 66: »Ej heller må han utan bemyndigande, som nyss sagts, upptaga lån för bolagets räkning mot tryckta eller graverade obligationer» må utgå.

§ 71.

§ 71 mom. 3 föreskrifver, att bestämmelse rörande den förutsättning, under hvilken suppleant äger utöfva styrelseledamots befogenhet, ej må registreras. Mången gång inträffar, att bolag utser skilda personer att vara suppleanter för viss eller vissa styrelseledamöter, så att viss suppleant skall inträda när viss eller någon af vissa ordinarie ledamöter har förhinder, under det att vid förfall för annan eller någon af andra ordinarie ledamöter annan suppleant skall inträda. Ett sådant förfarande från bolagets sida lär uppenbarligen finnas vara korrekt. Med den affattning, angifna punkt i § 71 erhållit, skulle likväl dylikt suppleantval ej kunna registreras. Då emellertid detta ej torde vara riktigt, och då för öfrigt något verkligt behof af det ifrågasatta stadgandet ej torde förefinnas, hemställes, att det utgår.

§ 76.

Stadgandet, att den, som vill själf eller genom ombud utöfva rösträtt för aktie, skall vara skyldig att, när minst fem aktieägare eller ägare till $\frac{1}{20}$ af det å stämman företrädda aktiekapital sådant fordra, afgifva skriftlig försäkran, det han verkligen äger de aktier, som inregistrerats på honom, synes kunna leda till svåra förvecklingar. Till en början erinras i detta afseende, huru ett fåtal aktieägare genom att af rent okynne påyrka, det alla öfriga närvarande skola afgifva sådan försäkran, som här afses, lätt kunna orsaka afsevärdt och mycket olämpligt uppskof med handläggning af de vid stämman förekommande ärenden. Än värre blir förhållandet, om den, mot hvilken förevarande yrkande göres, ej är personligen tillstädes. Äfven om han under många år

verkligen ägt sina aktier i bolaget, riskerar han att genom dylikt yrkande, framställt utan afseende därpå, att den, som gör yrkandet, kanske väl vet, att personen i fråga verkligen äger aktierna, helt förlora sin rösträtt vid stämman, blott därför att han ej tänkt sig, att dylikt yrkande skulle kunna ifrågakomma och därför ej med sin fullmakt aflämnat förklarande enligt denna §. Efter nu gällande lag angående aktiebolag läser hinder ej förefunnits att i bolagsordningen intaga bestämmelse i enlighet med förevarande stadgande i förslaget. Veterligen har dock dylikt stadgande ej någonsin ifrågasatts. Det vill därför ock synas, att något verkligt behof om dess införande i lag ej föreligger. Jag hemställer följaktligen, att förevarande mom. må utgå.

§ 80.

Till förekommande af möjlighet till tvekan föreslås, att till denna § fogas ett nytt mom. af följande lydelse: »Därest alla aktier finnas vid stämma representerade, äger bolaget att å densamma fatta beslut utan hinder däraf att här eller i bolagsordningen föreskrifna kallelseåtgärder ej vidtagits.»

§ 96.

Här medgifna rätt för ägare till ett relativt fåtal aktier att underställa domstols pröfning hvarje beslut af bolaget å stämma om arfvode torde kunna medföra mycket svåra förvecklingar, desto hellre som ej sällan inträffar, att den, som erbjudes att öfvertaga ledningen af bolagets verksamhet eller eljest utföra något synnerligen maktpåliggande uppdrag för detsamma, otvifvelaktigt mången gång skall vägra att mottaga dylikt uppdrag, för hvars utförande han kanske får helt lämna sin förutvarande verksamhet, därest han ej har visshet, att bolaget för arbetet ersätter honom med belopp, som han finner tillfredsställande. Med hänsyn härtill och med afseende på svårigheten att, äfven om arfvodesbestämmelsen är aldrig så lämplig för ett rätt tillvaratagande af bolagets eget intresse, kunna på ett för vanlig domstol öfvertygande sätt lagligen styrka, att arfvodet ej är oskäligt, yrkas att förevarande § uteslutes.

Slutligen har jag ansett mig böra påpeka, hurusom § 7 affattats så, att vid bolags bildande från bolaget ej kan, därest ej bestämmelse härom fullständigt angifvits i stiftelseurkunden, utbetalas vare sig den

minsta ersättning till juridiskt biträde för uppgörande af förslag till bolagsordning, för protokollsföring vid konstituerande stämma eller annat dylikt, som är vanligt vid bolags bildande, eller ens den utgift, bolaget får vidkännas för registrering af bolaget, för tryckning och stämpelbeläggning af aktiebref m. m. Möjligen har ej med förevarande stadgande afsetts att förbjuda dessa kostnaders påförande å bolaget, men affattningen synes i sådant fall ej lycklig. Jag hemställer därför, att stadgandet förtydligas.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer jag,

att Riksdagen måtte rörande det lagförslag, som innehålles i den ifrågavarande kungl. propositionen, besluta de ändringar, som här ofvan föreslagits.

Stockholm den 26 februari 1910.

Axel Vennersten.
